

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ

Δ/νση Φ/γίας Κεφαλαίου 13η

Τμήμα Α'

Αθήνα, 28 Φεβρουαρίου 1990

Αριθμ. Πρωτ. 1017247/148/Α0013

ΠΟΛ. 1042

Αποδέκτες, ως Π.Δ.

Ταχ. Διεύθυνση: Κ. Σερβίας, 10

Τηλέφωνο : 3236.228

26/3/90

Θ Ε Μ Α : Το "εξαίρετο" του αστικού κώδικα, ως στοιχείο κληρονομίας.

1.- Κατά την ισχύουσα νομοθεσία για τη φορολογία των κληρονομιών-κληροδοσιών (ν.δ. 118/1973, ΦΕΚ-Α' 202), ————— σε κάθε, οποιασδήποτε μορφής και είδους, περιουσία, που μεταβιβάζεται αιτία θανάτου επιβάλλεται φόρος, εφόσον η περιουσία αυτή βρίσκεται, πραγματικά ή κατά τεκμήριο, στην Ελλάδα κατά το χρόνο επαγωγής της κληρονομίας, που κατά κανόνα είναι και χρόνος γένεσης της φορολογικής ενοχής (άρθρα 3 και 6).

Ο φόρος, ο οποίος βαρύνει το δικαιούχο της κτήσης (κληρονόμο, κληροδόχο), είναι συνάρτηση της αξίας της κληρονομικής μερίδας και του βαθμού συγγενείας του κληρονόμου προς τον κληρονομούμενο (άρθρα 5, 29).

Ο φορολογικός νόμος (άρθρο 13) θεωρεί ότι στην κληρονομία περιουσία περιλαμβάνονται καί επίπλα, δηλαδή κινητά τα οποία συντελούν στη χρήση και τον καλλωπισμό των οικιών, και ότι η αξία τους λογίζεται με το 1/30 της αξίας της λοιπής, πλην των επίπλων, κληρονομιαίας περιουσίας. Συνεπώς, η φορολογική νομοθεσία δημιουργεί δύο νόμιμα μαχητέ τεκμήρια, τα οποία αναφέρονται στην ύπαρξη μεταξύ των κληρονομιαίων στοιχείων και επίπλων και στο ύψος της αξίας τούτων, ως ίσου με το 1/30 της αξίας της υπόλοιπης, εκτός από τα επίπλα, κληρονομιαίας περιουσίας. Για την άρση/κάθε ^{όμως} σχετικής-τυχόν- αμφισβήτησης ο νόμος ρητώς ορίζει, ότι στην έννοια των επίπλων δεν περιλαμβάνονται τα κοσμήματα και τα λοιπά πολύτιμα αντικείμενα, καθώς και οι κάθε λογής συλλογές έργων τέχνης, νομισμάτων, γραμματοσήμων και άλλων γενικώς κινητών, για τα οποία ο προσδιορισμός της αξίας τους γίνεται με κάθε αποδεικτικό μέσο.

2.- Εξάλλου, κατά το ουσιαστικό δίκαιο, με το θάνατο του προσώπου η περιουσία του, ως ενιαίο σύνολο, δηλαδή ως το σύνολο των έννομων αγαθών του τα οποία είναι δεκτικά χρηματικής αποτίμησης, μεταβιβάζεται από

το νόμο, εφόσον δεν υπάρχει διαθήκη, σε ένα ή περισσότερα πρόσωπα, που την αποκτούν αυτοδικαίως, με την επιφύλαξη δικαιώματός τους για αποποίηση αυτής (Α.Κ. 1710). Ο κληρονόμος αποκτά αυτοδικαίως την κληρονομία, αλλά, για την μεταβίβαση των καθέκαστα στοιχείων αυτής στο όνομά του, είναι ανάγκη να προέλθει σε αποδοχή της κληρονομίας και να την μεταγράψει στο οικείο γραφείο μεταγραφών (άρθρα Α.Κ. 1193, 1198, 1846).

Περαιτέρω, κατ'άρθρο Α.Κ. 1820, όπως τούτο αντικαταστάθηκε με το άρθρο 87 του ν. 1329/1983 (ΦΕΚ-Α' 25) και ισχύει, ο σύζυγος που επιζεί, εφόσον συντρέχει ως εξ'αδιαθέτου κληρονόμος με συγγενείς οποιουδήποτε βαθμού, παίρνει, πλέον της κληρονομικής του μερίδας, ως εξ'αίρετο, και τα έπιπλα, σκεύη, ενδύματα και άλλα τέτοια οικιακά αντικείμενα που τα χρησιμοποιούσαν είτε και οι δύο σύζυγοι είτε μόνο εκείνος που επέζησε.

3.- Από τη διατύπωση του νόμου (... και άλλα τέτοια οικιακά αντικείμενα...) σαφώς προκύπτει ότι η απαρίθμηση των αντικειμένων που υπάγονται στο εξαιρετο είναι ενδεικτική. Είναι βεβαίως αυτονόητο ότι στο εξαιρετο περιλαμβάνονται μόνο κινητά (και ουδέποτε ακίνητα) αντικείμενα, που ανήκουν στον κληρονομούμενο.

Με τον όρο "οικιακά αντικείμενα" δηλούνται τα αντικείμενα εκείνα που είχαν χρησιμεύσει, κατά τη διάρκεια του γάμου, για την κοινή των συζύγων οικιακή οικονομία (Α. Γεωργιάδης Ερμ. ΑΚ 1820 47, Βουζίκας Κληρον. Παρ. 30 III 2, Παπαντωνίου Κληρον. Παρ. 90 III). Δηλαδή, για την κρίση αν ένα συγκεκριμένο αντικείμενο υπάγεται στο εξαιρετο είναι αναγκαίο να διαπιστωθεί ότι η προέχουσα οικιακή του χρησιμοποίηση το κατέστησε στοιχείο της κοινής οικονομίας των συζύγων (Α. Γεωργιάδης ό.α. 48).

Η καθιέρωση του εξαιρέτου του επιζώντα συζύγου υπαγορεύτηκε από λόγους ευπρέπειας προς αυτόν και από την αναμφισβήτητα δικαιολογημένη σκέψη ότι ο θάνατος του ενός από τους συζύγους δεν πρέπει να στερήσει από τον άλλο, τον επιζώντα, τη χρήση των κινητών εκείνων πραγμάτων τα οποία χρησίμευαν για την εξυπηρέτηση της οικιακής οικονομίας των συζύγων.

Εξ'αυτού και προφανώς καθίσταται ο σκοπός του νόμου με τη θέσπιση του εξαιρέτου, που συνίσταται στην εξασφάλιση συνέχισης από τον επιζώντα σύζυγο του ίδιου τρόπου ζωής, όπως αυτός ήταν πριν από το θάνατο του κληρονομούμενου συζύγου.

4.- Ενόψη τούτων γίνεται δεικτό, ότι, στο εξαιρετο, περιλαμβάνεται και

το οικογενειακό αυτοκίνητο, δεδομένου ότι τούτο, από μακρού χρόνου, έχει παύσει να είναι είδος πολυτελείας και αποτελεί προέκταση της κοινής συζυγικής οικονομίας, χρησιμοποιούμενο κατ'εξοχή για τις ανάγκες αυτής, ώστε να μην δικαιολογείται η μη υπαγωγή του στο εξαιρετο (Στεφανόπουλος Κληρον. παρ. 90 5, Α. Γεωργιάδης δ. α. 53α, Παπαντωνίου δ. α., Βουζίκας δ. α. ΙΙΙ 3).

Άλλωστε, έχει νόμιμοποιηθεί (ΑΠ 1781/1987, Νοβ τ. 36 σελ. 1636), ότι από τη διατύπωση της διάταξης προκύπτει πως, στην έννοια του εξαιρέτου, περιλαμβάνονται και αντικείμενα που χρησιμοποιούν για την οικιακή οικονομία, μεταξύ των οποίων, κάτω από τις σημερινές ανάγκες της οικονομίας αυτής που επιβάλλουν πολλές φορές, για την εξυπηρέτηση των συζύγων, τη μετακίνησή τους σε τόπους πορισμού των αναγκών για την ύπαρξη και λειτουργία της και σε μεγάλη από τη συζυγική εστία απόσταση, περιλαμβάνεται και το αυτοκίνητο, με την προϋπόθεση ότι το χρησιμοποιούσαν είτε και οι δύο σύζυγοι, είτε μόνο ο επιβιώσας (επιζών). Μάλιστα, το γεγονός ότι ο επιζών σύζυγος δεν οδηγούσε, για οποιοδήποτε λόγο, ο ίδιος το αυτοκίνητο δεν αιτιολογεί τη μη υπαγωγή τούτου στο εξαιρετο.

5.- Συνεπώς, όταν ο επιζών σύζυγος καλείται, ως κληρονόμος "εξ αδιαθέτου", με κληρονόμους οποιασδήποτε τάξης, να μιμητοποιείται στη λήψη του εξαιρέτου με την έννοια που εκτέθηκε ανωτέρω.

Ειδικά όμως, όταν υπάρχουν τέκνα του συζύγου που πέθανε, ο νόμος ορίζει (άρθρ. ΑΚ 1820 τελευτ. εδάφιο) ότι, για λόγους επιείκειας, λαμβάνονται υπόψη οι ανάγκες τους, εφόσον το επιβάλλουν οι ειδικές περιστάσεις.

Με την επισήμανση ότι ο νόμος δεν αναφέρεται γενικώς σε κατιόντες ή συγγενείς της πρώτης τάξης του κληρονομούμενου, αλλά συγκεκριμένα "σε τέκνα του συζύγου που πέθανε", η έννοια της διάταξης αυτής είναι ότι, για λόγους επιείκειας και όταν το επιβάλλουν ειδικές περιστάσεις, ορισμένα αντικείμενα της οικοσκευής κατά την έννοια που ανωτέρω δόθηκε σ'αυτή μπορούν, κατ'εξαίρεση, να δοθούν στα παιδιά. Τούτο μπορεί να αιτιολογηθεί κυρίως σε περίπτωση που το παιδί συγκατοικούσε με τους γονείς του και ήδη δημιουργεί χωριστή εγκατάσταση (Παπαντωνίου δ. α. 90).

Ακριβώς ΑΚΡΑΤΙΑ
Ο Πρωτοδικάρης της Γραμματείας

Ο ΥΠΟΥΡΓΟΣ
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΑΓΑΠΗΤΟΣ